

N:o 5.

Af Herr Hasselrot, ang. ändring i 8 § af Kongl. Förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd.

Det torde numera anses för en obestriddig sanning, att, likasom ett folks lycka och välbefinnande till väsendtlig del beror på den grad af upplysning och sedlighet, hvarpå det sig befinner, den enskildes väl är beroende af det mått af bildning, vett och dygd han kunnat förvärfva samt att följaktligen mannens lycka och framtida väl till stor del beror på den uppfostran han erhållit, på arten och graden af den gudsfruktan och de kunskaper barnet och ynglingen bibringats.

Om detta är en sanning, följer deraf, att folkskolan, som för folket i allmänhet näst hemmet är den bildningsanstalt, der barnet och ynglingen skall fostras till vett och till dygd, har sin stora betydelse vid utvecklingen af ett folks andliga krafter. Denna institution, som i sig innebär fröet till en välsignelserik framtid för vårt folk, har ock af regering och folk omfattats med all huldhet och välvilja. Den har dock icke ännu vunnit den utbildning och stadga, den bör hafva för att fylla sitt stora ändamål: att bibringa gudsfruktan, upplysning och medborgerlig dygd åt ett folk, som har rättigheten att styra sig sjelft.

Genom den inspektion af folkskolan, som under sednare tider utöfvats ej mindre af Staten än af en del landsting, har den upplysning nemligen vunnits, att folkskolan på många orter icke är hvad den kunde och borde vara samt att den i allmänhet icke motsvarar de billiga anspråk, man på grund af 1842 års folkskolestadga på den eger. Ja, man har erfarit att på många orter undervisningen i folkskolan sällan sträcker sig utöfver inhemtandet af bildningens medel — färdigheten att läsa, skriva och räkna, men icke till bildningen sjelf, så att endast ett litet fåtal af allmogens barn fått lära något af de till allmän medborgerlig bildning hörande nödiga kunskapsämnen, såsom, utom religionskunskap, historia, geografi, modersmålets skrifvande, naturlära, de allmänna begreppen af geometri samt ytors uppmätning och afvägning, linie-teckning m. m.

Ett af de väsendtligaste hindren för folkskolans lyftning synes mig ligga i organisationen af dess styrelse. Genom den inspektion af folkskolorna, som Elfsborgs läns landsting utöfvat, har nemligen den erfarenhet vunnits, att stad-

gandet i 2 § af 1842 års skolstadga, att pastor ovilkorligen skall vara ordförande i skolstyrelsen, icke varit ganeligt. Genom detta stadgande kommer ledningen af och tillsynen vid folkskolor att bero af pastors enskilda personlighet, hans liknöjdhet för eller fördom emot tidens fordringar på folkbildningen, hans ålder, ledighet från andra göromål och hans fysiska krafter, hvilka, der skolorna äro flera, icke alltid kunna vara för behofvet tillräckliga; och lika villigt som man med tacksamhet bör erkänna, att folkskolan i allmänhet i pastor har sin rätte och bästa målsman, lika visst har erfarenheten ådagalagt, att förhållandet icke är sådant allestädes. Men enär folkskolans väl icke bör bero af dylika nyss anmärkta tillfälligheter, synes mig vara af vigt, att stadgandet i nämnda § af skolstadgan sålunda ändras att till ordförande i skolstyrelse utses den person, ehvad han är prest eller ej, som inom distriktet dertill anses lämpligast, men att pastor, såsom skolans inspektor, bör vara sjelfskrifven ledamot af skolstyrelsen.

Jag tillåter mig således vördsamt föreslå:

att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om den ändring i § 2 mom. 1 af Kongl. Stadgan om folkskoleundervisningen i Riket den 10 Juni 1842, att pastor ej skall vara sjelfskrifven ordförande i skolstyrelsen, utan att dertill må inom distriktet utses den, som till denna befattning anses lämpligast samt att kyrkoherden eller den prestman, som hans ställe företräder, skall, såsom skolans inspektor, vara sjelfskrifven ledamot af skolstyrelsen med rätt och skyldighet att vederbörande myndighets pröfning underställa sådan skolstyrelses beslut, som han finner strida mot lag eller skolans gagn; samt

att Riksdagen, i öfverensstämmelse härmed, ville för sin del besluta den förändring i Kongl. Förordningen om kyrkostämman, kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862, att kyrkoherden eller den hans embete förestår, eller den prestman, som han dertill förordnar, ej skall vara sjelfskrifven ordförande i skolråd, utan att dertill må inom distriktet utses den, som till denna befattning anses lämpligast.

Om remiss till vederbörligt Utskott af denna min motion anhålles vördsamt.

Stockholm den 21 Januari 1867.

Carl Hasselrot.